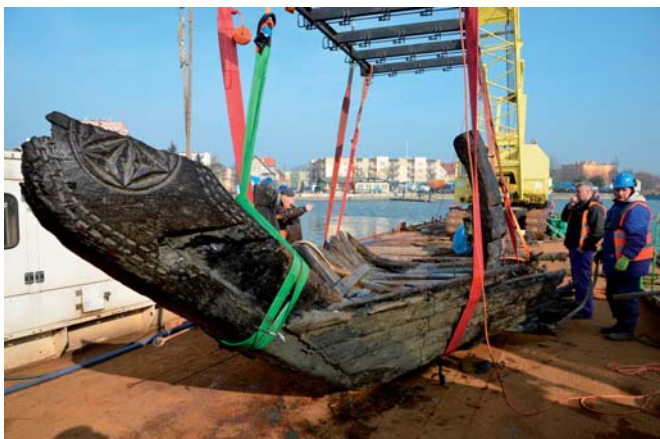
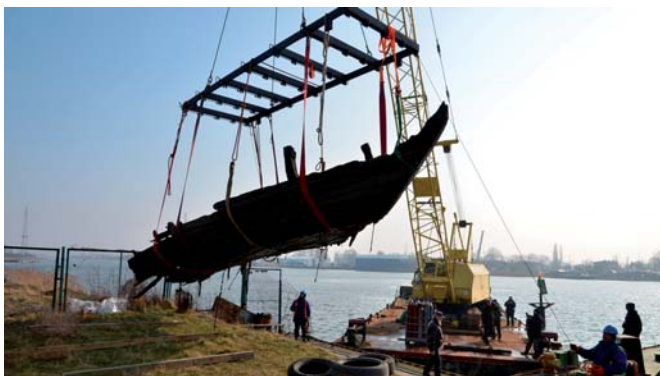

ARCHEOLOGIA PODWODNA

Wrak z Martwej Wiśły

W związku z pracami nad przebudową szlaku wodnego na Martwej Wiśle i Motławie, prowadzonymi przez Urząd Morski w Gdyni w ramach projektu współfinansowanego przez Unię Europejską, udało się wydobyć trzeci już zabytkowy wrak. Ekipa pletwonurków NMM pod kierownictwem dra hab. Waldemara Ossowskiego pod koniec stycznia rozpoczęła na zlecenie wykonawcy całości robót podwodnych – Zakładu Robót Technicznych i Hydrotechnicznych UW-Service ze Szczecina – archeologiczne badania ratownicze na wraku leżącym w okolicy Gdańska-Stogów. Po oczyszczeniu konstrukcji z piasku ukazała się część dziobowa, o długości 13 metrów i maksymalnej szerokości ok. 5 metrów, zakończona dębową dziobnicą zdobioną rozetą. Stanowi ona około 30% procent pierwotnego kadłuba, którego długość możemy szacować na obecnym etapie na około 30 metrów. 27 lutego udało się wydobyć zachowany fragment statku, którego elementy są bardzo podobne do tych, jakie widzimy w częściach dziobowych statków wiślanych uwiecznionych na XVIII-wiecznych rycinach gdańskich. Dotychczas wykonane prace wskazują, że mamy do czynienia z jednostką reprezentującą jeden z dwóch typów największych statków wiślanych używanych w żegludze spławowej: dubasem lub sztuką. Zaobserwowane detale konstrukcyjne pozwalają określić wiek statku w szerokim przedziale od XVIII po początek XIX wieku. Wartość omawianego obiektu polega na tym, że jest on dopiero drugim wrakiem dużej jednostki spławowej używanej na Wiśle od XVI po XIX wiek, odkrytym do tej pory w Polsce. Stanowi więc niezwykle cenne źródło do poznania konstrukcji jednostek rzecznych epoki spławowej wykorzystywanych na Wiśle. Po sporządzeniu szczegółowej dokumentacji elementy kadłuba zostaną przetransportowane do Muzeum i skierowane do konserwacji.

Wydobyty fragment dawnego statku wiślanego. Fot. Waldemar Ossowski

NASZE ODDZIAŁY

Remont w Muzeum Rybołówstwa w Helu

W połowie ubiegłego roku dzięki dotacji celowej MKiDN rozpoczął się remont budowlano-konserwatorski w naszym oddziale w Helu. Pochodzący z początku XV wieku budynek dawnego kościoła pw. św. Piotra i Pawła jest najstarszym obiektem na Półwyspie Helskim, wymagającym szczególnej opieki konserwatorskiej. Uzyskana dotacja pozwoliła na wykonanie szeregu prac związanych z bryłą budynku i jego otoczeniem. Drewnianą wieżę widokową poddano konserwacji, przeprowadzono remont dachu (wymianę dachówki oraz wzmocnienie, zabezpieczenie preparatami bioochronnymi i ppoż. i częściową wymianę drewnianej konstrukcji dachu), prace konserwatorsko-rewaloryzacyjne na wszystkich elewacjach oraz izolację fundamentów i związane z tym prace renowacyjne tynków wewnątrz kościoła. Ponadto wykonano i zamontowano nowe okna ze szkleniem witrażowym oraz wstawiono dodatkowe drzwi zewnętrzne do zakrystii. Po zakończeniu wszystkich robót budowlanych został odtworzony i w sposób trwały uporządkowany teren otaczający Muzeum. Wszystkie prace prowadzone były pod nadzorem autorskim oraz inwestorskim – budowlanym i konserwatorskim. W tym roku natomiast zamontowana zostanie wewnątrz budynku winda, umożliwiająca zwiedzanie wyższych pięter Muzeum Rybołówstwa osobom niepełnosprawnym. Po zakończeniu remontu planowane jest przygotowanie nowej wersji ekspozycji stałej „Dzieje rybołówstwa na wodach Zatoki Gdańskiej”.

Dach i otoczenie Muzeum Rybołówstwa po remoncie. Fot. Bernadeta Galus

Inwestycja w Kątach Rybackich

Na wiosnę bieżącego roku planowane jest rozpoczęcie budowy nowego obiektu magazynowo-wystawienniczego w Muzeum Zalewu Wiślanego w Kątach Rybackich. Zastąpi on rozebrane w 2013 roku wiaty magazynowe, w których pokazywane były lokalne łodzie rybackie, tzw. barkasy. Powierzchnia planowanego budynku ma wynosić 500 m². Stylem będzie nawiązywał do architektury regionalnej. W części pomieszczeń od wjazdowej ulicy Rybackiej mieścić się ma w sezonie letnim informacja turystyczna. Odbiór inwestycji planowany jest na koniec listopada.

Prace nie wpłyną na funkcjonowanie Muzeum: aktualne ekspozycje będą dostępne dla zwiedzających.

AKTUALNOŚCI

Powrót pomeranki

Szczególne miejsce w kolekcji zabytkowych łodzi rybackich prezentowanych w skansenie w naszym Oddziale – Muzeum Rybołówstwa w Helu – zajmuje pełnomorska łódź, tzw. pomeranka, z Dębek. Jest to jedyny w Polsce oryginalnie zachowany egzemplarz jednostki tego typu, służącej do połowów dorsza

i łososia, zbudowany w połowie zeszłego stulecia przez rybaka, Jana Czappa z Wierzhucina. Pomeranki były łodziami otwartymi, o płaskim dnie (przystosowanym do wciągania na plażę) i wymiarach: długość 8,5 do 9 metrów, szerokość 2,4 do 2,6 m, wysokość ok. 1 m. Początkowo miały napęd żaglowy, a od lat sześćdziesiątych XX wieku także silnik. W zeszłym roku prezentowana w skansenie pomeranka została poddana remonowi i wróciła po gruntownej renowacji, polegającej głównie na wymianie zbutwiałego poszycia, zniszczonych usztywnień poprzecznych i stępki. Ponadto zdarto starą, złuszczoną powłokę smoły i pomalowano łódź trwałymi farbami. Renowacji dokonała firma „Spider – budowa i remonty jachtów” z Gdańska. Tak odnowiona pomeranka przez wiele następnych lat będzie ozdobą skansenu Muzeum Rybołówstwa. W planach są prace konserwatorskie przy kolejnych wymagających renowacji zabytkach szkatniczych eksponowanych na wolnym powietrzu.

Pomeranka ustawiana na swoim miejscu w skansenie Muzeum Rybołówstwa w Helu. Fot. Robert Domżał

Dzwon Zwycięstwa

Ze względu na prowadzony w zeszłym roku na statku-muzeum „Dar Pomorza” remont pokładu dziobowego zdjęty został eksponowany tam Dzwon Zwycięstwa. W lutym dzwon, który także poddany został zabiegom konserwatorskim, powrócił na swoje miejsce. Stanowi on nagrodę ufundowaną przez Ministra Żeglugi i „Głos Wybrzeża” dla załogi „Daru Pomorza” za wygraną w regatach Operacja Żagiel (Operation Sail) w 1972 roku. Dokumentuje to napis u dołu kielicha: „ZA ZWYCIĘSTWO W REGATACH OPERATION SAIL 72 NA TRASIE COWES – SKAGEN POD DOWÓDZTWEM KPT. Ż.W. K. JURKIEWICZA”. Dzwon zaprojektowany został przez Zdzisława Króla, odlany w ludwisarni Eugeniusza Felczyńskiego, a waży 61 kg.

Dzwon Zwycięstwa zawieszany przez uczestnika zwycięskiego rejsu, a obecnie członka załogi statku-muzeum „Dar Pomorza” Tadeusza Popiela. Fot. Arleta Gałązka

Konserwator metalu. Fakty i mity

Zanim zabytek wydobyty z dna morza stanie się elementem wystawy muzealnej, poddany zostaje zabiegom konserwatorskim, często długotrwałym i pracochłonnym. Konserwacja zabytków jest stosunkowo młodą dziedziną, która w ostatnich latach dzięki szybkiemu postępowi technologicznemu rozwinęła nowe metody badawcze. Opiera się ona na współpracy przedstawicieli kilku dziedzin – chemików, archeologów, konserwatorów i historyków, którzy starają się określić pochodzenie obiektu i jego stan zachowania, co pomaga przy wyborze odpowiedniej metody konserwacji. Nowoczesne metody analityczne umożliwiają określenie zagrożeń, na które narażone są zabytki, a także późniejsze monitorowanie ich stanu. Metody mikroskopowe poprzez badanie składu chemicznego obiektów stwarzają szansę na określenie ich pochodzenia. Metody spektroskopowe mogą pomóc ujawnić autentyczność dzieł zabytkowych. Wśród zabytków odkrywanych przez naszych archeologów na wrakach statków często znajdują się przedmioty metalowe, wymagające odpowiednich metod zabezpieczenia. Poświęcony im został wykład dr Katarzyny Schaefer z Działu Konserwacji Muzealiów NMM, który odbył się 25 lutego w Ośrodku Kultury Morskiej. W trakcie spotkania pokazane zostały konkretne przykłady konserwacji zabytków metalowych, pochodzących z wraków: Miedziozca – średniowiecznego statku handlowego, szwedzkiego okrętu wojennego „Solen” z XVII wieku i XVIII-wiecznego statku brytyjskiego „General Carleton”.

Kino pod żaglami

W lutym – we współpracy z Pomorskim Okręgowym Związkiem Żeglarskim – rozpoczęliśmy w Ośrodku Kultury Morskiej w Gdańsku nowy cykl spotkań, który zainteresuje zwłaszcza miłośników żagli. Czwartkowe popołudnia (co dwa tygodnie) poświęcone zostaną projekcjom filmów dokumentalnych związanych z żeglarstwem oraz spotkaniom z bohaterami lub autorami tych filmów. 20 lutego zaprezentowany został dokument pt. „Zrobiłem to”, zrealizowany w ubiegłym roku przez Bartłomieja Ciesielskiego, opowiadający o projekcie „OSTAR for Dydek”, którego pomysłodawcą i wykonawcą był kpt. Krystian Szyпка. Regaty OSTAR, odbywające się co 4 lata na trasie Plymouth (Wielka Brytania) – Newport, Rhode Island (USA), są szczególnie wymagające ze względu na silne przeciwne prądy i wiatry, częste sztormy i mgły oraz zagrożenie lodowe. Kpt. Szyпка, który swój rejs na jachcie „Sunrise” zadedykował zmarłej w 2011 r. koszykarce Małgorzacie Dydek, był gościem lutowego spotkania. Informacje o tematyce kolejnych projekcji filmowych i zaproszonych gościach znaleźć można na naszej stronie internetowej pod adresem <http://www.cmm.pl/aktualnosci/kino-pod-żaglami>. W marcu zapraszamy na film „Na koniec świata” o rejsie jachtu „Barvolento II” po wodach Arktyki oraz „Oceania – morskie laboratorium” o statku badawczym Instytutu Oceanologii PAN.

KINO POD ŻAGLAMI

Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku oraz Pomorski Okręgowy Związek Żeglarski zapraszają na projekcję filmu z cyklu „Kino pod żaglami”:

„Na koniec świata”

Gościem spotkania będzie Maciej Sodikiewicz

czwartek, 6.03.2014, godz. 17:00

Ośrodek Kultury Morskiej w Gdańsku, ul. Tokarska 21-25
Wejście od strony Motławy i od ul. Tokarskiej.

jochi film WSTĘP WOLNY